

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. VIII. Incipit Missa fidelium. Symbolum ejus initium. Traditum ab Apostolis sine scripto. Quotuplex sit, & quando coeperit in Ecclesiis cantari. Offertorium, ejusque ritus. Mos panem & vinum ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

cap. 4. narrans Jesum secundum consuetudinem intrasse die sabbati in synagogam & legisse Isaiam Prophetam, & cum plicuisset librum, sermonem habuisse: tum Actuum cap. 13. de Paulo & Barnaba referens, post lectionem à principibus synagoga invitatos fuisse, ut sermonem exhortationis ad plebem facerent. Consonat Philo lib. *Quod omnis probus sit liber*, dicens: *Quoties sacras edes, quas synagogas vocant, adveniunt, pro ætatis ordine juniores ad audiendum se componunt. Ibi alius ex libro prælegit, alius quissiam e peritioribus accedens que obscura sunt explicat.* Porro munus prædicandi proprie & præcipue ad Episcopos pertinere tum usus veteris ecclesiæ & omnium sanctorum Episcoporum exemplum, tum ipsa docet episcopalis consecratio, in qua dicitur, *Accipe Evangelium, vade, prædica populo tibi commissio.* Ideo Paulus ad Timotheum scribens, ipsum terribili adjuratione obtelatur per Deum & Jesum Christum, ejusque adventum & regnum, ut instanter prædicet, moneat, increpet in omni patientia & doctrina. Et de seipso ad Corinthios Epist. 1. c. 6. ait, *Si evangelizavero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit, ut enim mihi est, si non evangelizavero.* Teneri autem per seipsum hoc officium exercere, Synodus Tridentina edixit, antiquos canones secuta, nisi fuerint legitime impediti. Quam obligationem ab omnibus episcopis, qui doctrina & sanctitate floruerunt, agnitam fuisse evidens est: semper enim lecto evangelio in suggestum ipsi ascendentes verbum salutis populo prædicarunt. Multa in hanc rem congerit Christianus Lupus in notis ad canonem XIX. concilii Trullani: mihi satis est hoc obiter tetigisse. Concilium Aurelianense apud Ivonem P. 2. decreti cap. 120. decrevit, *ut in diebus Dominicis vel festis post sermonem intra Missarum solennia habitum, plebem sacerdos commoneat, ut juxta Apostolicam institutionem omnes in Commune pro diversis necessitatibus preces jundant ad Dominum, pro Rege & episcopis & rectoribus ecclesiarum, pro pace, pro peste, pro infirmis qui in ipsa parochia lecto decumbunt, pro nuper defunctis, in quibus singulatum precibus plebs orationem Dominicam sub silentio dicat. Sacerdos vero orationes ad hoc pertinentes per singulas admonitiones solemniter explicat.* Post hæc sacra celebretur oblatio. Idem generaliter præcipitur in Capitulari Caroli Magni lib. 1. cap. 165. & 166. Hanc vero functionem Galli *Præconium* sive *Præconium* vocant, cujus quatuor sunt munia. Nam primò verbi ad populum sacerdo-

tes animarum curæ præpositi indicunt preces: secundo docent ipsum populum rudimenta fidei, Deique præcepta & Ecclesiæ, sicut constituit catechismus Romanus: tertio admonent quæ festa, quæ vigiliæ, quæ processiones ad hebdomada occurrant: quarto promulgant edicta, excommunicationes, futura matrimonia, & quicquid demum ad populi notitiam pervenire oportet. Olim hæc omnia fieri solebant ante communionem, postquam sacerdos dixerat, *Pax Domini sit semper vobiscum*, ut suo loco indicabimus. Hincmarus Remensis epist. 7. tom. 2. mandat Presbyteris suis, ut excommunicationem adversus quosdam deprædicatores, non post evangelium sicut mos erat, populo denuntiarent, sed statim post epistolam, quia nonnulli ejus criminis rei lecto evangelio protinus ab ecclesia recedebant. Item post Evangelium plerisque ab ecclesiis publicis Pœnitentes absolvi & reconciliari solebant, ut ostendit Morinus lib. 8. de Pœnit. cap. 14. At verò in aliis hanc absolutionem impendebant sacerdotes post consecrationem, antequam oratio Dominica recitaretur, cujus rei testis lib. 2. Optatus Milevitanus dicens: *Etenim inter vicina momenta dum manus imponitis & delicta donatis, mox ad altare conversi Dominicam orationem prætermittere non potestis.* Alia quædam de Pœnitentium absolutione Lib. I. in fine Capituli XVII. allata sunt.

CAPUT VIII.

Incipit Missa Fidelium. Symbolum ejus initium. Traditum ab Apostolis sine scripto. Quotuplex sit, & quando cœperit in Ecclesiis cantari. Offertorium, ejusque ritus. Mos panem & vinum offerendi, antiquissimus. Alia quedam his addita. De agno à Romanis oblato calumnia Photii. Discrimen inter munera & oblationes. Non omnium dona ab Ecclesia recepta. Communio duplex. Non semper qui offerebant, communicabant. Offerentium nomina publicè olim recitabantur. Offerendi mos quando desierit. Oblationum chartæ posita in altari.

I. **E** Jectis extra Ecclesiam Catechumenis, Pœnitentibus, & aliis, quibus peracto sermone nefas erat in ea permanere, incipit Mis-

sa Fidelium, quæ, cum severior disciplina vige-
bat, clausis januis agebatur, easque custodie-
bant Ministri, ne quis intraret immundus vel
indignus; de qua re egimus ex professo Cap.
XVII. lib. I. Ejus initium à symbolo, quod
diebus Dominicis & in aliis quibusdam festivi-
tatis cantari solet. In eo præcipua Christia-
næ fidei dogmata continentur, de quo Tertul-
lianus initio libri de velandis Virginibus ait,
*Regula fidei una omnino est, sola immobilis & irre-
formabilis, credendi scilicet in unicum Deum om-
nipotentem, mundi conditorem, & filium ejus Je-
sum Christum, natum ex Virgine Maria, crucifi-
xum sub Pontio Pilato, tertia die resuscitatum à
mortuis, receptum in cælis, sedentem nunc ad dexte-
ram Patris, venturum judicare vivos & mortuos per
carnis etiam resurrectionem.* Et in præscriptioni-
bus cap. 37. *In ea regula, inquit, incedimus, quam
Ecclesia ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à
Deo tradidit.* Loquitur autem de symbolo, quod
ab Apostolis compositum fuisse, priusquam in
varias orbis partes ad prædicandum Christi E-
vangelium dispergerentur, ut eo veluti signo seu
tessera veri fideles à falsis discernentur, com-
munis Patrum sententia & vetus Ecclesiæ tradi-
tione est. Cur verò symboli nomen impositum
illi fuerit, diffusè explico in tract. de divina Psal-
modia cap. 16. §. 3. Sicut enim symbolum apud
profanos scriptores idem est ac signum, tessera,
collatio & indicium: ita regula fidei religionis
nostræ signaculum est, brevis credendorum col-
lectio, & mutua ac certa credentium confes-
satio. Extat ejus expositio inter opera Cypriani,
quæ consensu omnium Eruditorum est Rufini
Presbyteri Aquileiensis, ubi testatur non fuisse
ab Apostolis scripto traditum, sed sola voce &
traditione, ne fortè ad infideles perveniret, aut
à falsis christianis depravaretur. Cui consonans
Hieronymus Epist. 61. ad Pammachium cap. 9.
ait, *In symbolo fidei & spei nostre, quod ab Apo-
stolis traditum, non scribitur in charta & atramento, sed
in tabulis cordis carnalibus, post confessionem Trini-
tatis & unitatem Ecclesiæ, omne Christiani dogmatis
sacramentum carnis resurrectione concluditur.* Sola
igitur voce fidelibus tradi consuevit, ut tuto pos-
sent eos dumtaxat ad communionem admitte-
re, qui hoc signaculum christianæ professionis
tamquam arcanam solisque fidelibus notam tes-
seram memoriter proferrent: idque tanta se-
creti fide inviolabiliter servatum est primis Ec-
clesiæ sæculis, ut nec quidem à catechumenis
memoriæ juvandæ causâ describi permittere-

tur. Sed nec ullus scriptor ante Constantinum
Magnum ipsum libris suis inferere ausus est,
nisi solus Tertullianus loco supra citato, com-
pendio tamen usus, & quibusdam articulis præ-
termillis. Hermias item Sozomenus, ut alibi
scripsi, symbolum Nicænum in sua historia re-
ferre veritus est, quod eum librum ab his, qui
initiati non essent, lectum iri timeret. Verum
Athanasius, Basilius, Leo, alique Patres il-
lud scriptis suis inferere non dubitarunt, quia
tunc pacatâ ecclesiâ nullas à gentilibus & Judæis
insidias metuebant. Trecentis & amplius an-
nis Apostolico symbolo usa est Ecclesia, donec
Arius detestandæ hæresis impiissimus auctor
emerfit, pro cujus damnatione coacta Nicæna
Synodus, novam fidei tesseram tradidit Ortho-
doxis, qua ab Arianis discernentur. Quare
Athanasius in Epist. ad Episcopos Africanos
Nicænam synodum trophæum & columnam
esse dixit, in qua omnes hæreses ostentui in-
scripæ sunt & triumphantur. Et Gregorius
Nazianzenus in encomio Heronis Philosophi
Alexandrini, eandem ait Divinitatis doctri-
nam certis finibus ac verbis circumscriptisse.
Hoc verò symbolo in eadem synodo recitato
omnes Episcopos exclamasse legimus, *Hæc est
Catholicorum fides, huic omnes credimus, in hæc
baptizari sumus, in hæc baptizamus.* Postquam
enim publicatum fuit, omnes Ecclesiæ orien-
tales illud statim receperunt, & catechumenis
ac fidelibus ediscendum tradiderunt, adeò ut
Arianus censeretur quicumque ipsum non pro-
fitebatur. In partibus verò Occidentalibus à
quibusdam Ecclesiis citius, ab aliis serius re-
ceptum fuit, pro ut serius vel citius Ariana
hæresi contaminari ceperunt. Novis postea
exortis hæresibus secunda synodus Oecumeni-
ca Constantinopoli coacta est, in cujus primo
congressu aliud symbolum editum fuit, quod
Marcus Ephesinus in synodo Florentina tan-
quam ex communi Græcorum Patrum senten-
tia à Gregorio Nazianzeno compositum fuisse
asseruit. Utrumque autem tam Nicænum
quàm Constantinopolitanum pro uno & eodem
semper habitum fuit: & quod nunc cantamus
in Missarum solemniis, quamvis sit Const-
antinopolitanum, à Magistro sententiarum lib.
1. dist. 11. & ab aliis scholasticis Nicænum nun-
cupatur. Utrumque etiam confundunt Patres,
quia quicquid additum est à Constantinopoli-
tano, jam virtute in Nicæno continebatur:
& cum fides una sit, unum etiam symbolum
est.

est, quamvis Nicænum Apostolico, Nicæno autem Constantinopolitanum quædam majoris explicationis gratia adjunxerint. Hoc verò ultimum in Missa cantari potius quàm Nicænum antiqui Patres instituerunt, non quia modulis musicis aptius sit, ut parum rectè autumat Walfridus Strabo *cap. 22.* sed quia in eo dogmata orthodoxa clariùs exprimuntur, & omnes hæreses eò usque exorta plenius confutantur.

II. Quis omnium primus illud Liturgiæ inferuerit, aut cantari præceperit, incertum est. Radulfus Tungrensis *prop. 23.* à Marco Papa, Sylvestri successore sancitum fuisse ait, ut symbolum Nicænum in Missa diceretur. At Innocentius III. *lib. 2. de mysteriis Missæ cap. 49.* & alii passim scribunt, S. Damafum id recitari iussisse ad exemplum Græcorum. In hoc autem conveniunt omnes, quod publicè cantari cœperit in Ecclesiis orientalibus adversus pravos hæreticorum opiniones, à quibus postea ad Occidentales laudabilis usus transfusus est. Verùm Græci, vivente Damaso hunc ritum nondum admiserant, ait enim Theodorus Lecter *lib. 2. Collectaneorum*, Timotheum Patriarcham anno 510. Constantinopoli instituisse, ut symbolum fidei per singulas synaxes diceretur, cum antea semel tantum in anno diceretur in magno die Parasceves, cum Episcopus catechumenos instruebat. Eandem symboli recitationem in omni conventu Petro Gnapheo tribuit Nicephorus Callistus *lib. 15. cap. 28.* Sed hic fortassis in Antiochena, ille in Constantinopolitana Ecclesia hunc morem induxerunt, quem postea Hispani primi inter Latinos receperunt. Extat de hac re decretum Concilii tertii Toletani anno 589. *can. 2.* „Pro reverentia sanctissimæ fidei, & propter corroborandas hominum in-
„validas mentes, consultu Piissimi & glorio-
„sissimi Domini nostri Reccaredi Regis sancta
„constituit Synodus, ut per omnes Ecclesias
„Hispaniæ & Galliciæ secundum formam
„orientalium Ecclesiarum, Concilii Constan-
„tinopolitani, hoc est CL. Episcoporum sym-
„bolum fidei recitetur, & priusquam Domi-
„nica dicatur oratio, voce clara à populo de-
„cantetur, quo & fides vera manifestum testi-
„monium habeat, & ad Christi corpus & san-
„guinem prælibandum pectora populorum
„fide purificata accedant. Exprimit hic can-
„on ritum Hispanicum, qui adhuc permanet in
„Missali Mozarabico, in quo post consecratio-
„nem & aliquot brevissimas preces dicit Pres-

byter, *Fidem quam corde credimus, ore autem dicamus.* Tum elevat corpus Christi, ut videatur à populo, & dicit choris symbolum fidei, videlicet: *Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ: Visibilem omnium & invisibilium conditorem. Et in unum Dominum nostrum Jesum Christum filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero. Natum non factum Omouision Patri, hoc est ejusdem cum Patre substantiæ per quem omnia facta sunt, que in cælo & que in terra. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine, & homo factus est. Passus sub Pontio Pilato, sepultus, tertia die resurrexit. Ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis. Inde venturus est judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum vivificantem, & ex Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio adorandum & glorificandum, qui locutus est per Prophetas. Et unam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confitemur unum baptismum in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.* Sic ibi cantatur symbolum, post quod dicitur oratio dominicalis. Hispanicæ Ecclesiæ Gallicanæ & Germanicæ postmodum imitatae sunt regnante Carolo Magno post Felicis hæretici damnationem, ut Walfridus testatur *cap. 22.* Refert Baronius *tom. 9. ann. 809.* Dialogum de simbolo inter Leonem III. & Legatos Caroli Magni: cum enim Franci licentiam à Leone accepissent ipsum canendi in Ecclesia, illudque canerent cum additamento *Filioque*, quod verbum adversus Priscillianistas Episcopi Hispani adjunxerant approbante & consentiente Leone Magno, ut idem narrat Baronius *ann. 447.* dubitatum fuit in synodo Aquilgranensi, non quidem de processione Spiritus S. ex Patre & Filio, sed utrum illa particula *Filioque* licite addita esset. Quam ob causam Legatos misit ad Leonem Carolus Imperator, quorum cum Pontifice colloquium sive disputationem Baronius refert loco citato. Ipse autem Leo, teste Anastasio, duas tabulas argenteas pensantes libras XCIV. & uncias VI. in Basilica S. Petri propè ipsius confessionem affigi mandavit, in quarum altera latine, in altera græcè symbolum legebatur absque illo additamento *Filioque*; tū ob venerationem antiquitatis,

Yyy

cujus

cujus tenacissimus fuit; tum quia minimè necessarium putabat, ut omnia fidei dogmata symbolo infererentur. Postea tamen Romanorum Pontificum decreto hoc ipsum additamentum receptum fuit, ut ostendit Baronius anno 883. ad retundendam Schismaticorum perveraciam, qui catholicum dogma de processione Spiritus sancti à Patre & Filio impugnabant. Quando cœperit Romæ in publica Missarum celebratione cantari, narrat testis oculatus Berno Augiensis cap. 2. libri de rebus ad Missam pertinentibus, *Romani*, inquit, symbolum post Evangelium usque ad hæc tempora Divæ memoriæ Henrici Imperatoris nullo modo cecinerunt. Sed ab eodem interrogati cur ita agerent, me coram assistente, audivi eos hujusmodi responsum reddere, videlicet quod Romana Ecclesia non fuisset aliquando ulla hæreseos fœce infecta; sed secundum S. Petri doctrinam in soliditate catholice fidei permaneret inconcussa. Et idè magis his necessarium esse illud symbolum sæpius cantando frequentare, qui aliquando ulla hæresi potuerunt maculari. At Dominus Imperator non antea desit, quàm omnium consensu id Domino Benedicto Apostolico persuasit, ut ad publicam Missam illud decantarent. Contigit hoc anno M X I V. quo illud suis Annalibus consignavit Baronius, hæc verba ex solida sua sapientia adjiciens: *Placent ista, sed nobis gratius, si veneranda antiquitati annorum mille magis delatum fuisset, quàm novitati.* Et justam sanè causam Romani Presbyteri attulerunt Imperatori, propter quam symbolum non canebatur in Missa: nam Rufinus Aquileiensis S. Hieronymi celeberrimus antagonista initio expositionis in symbolum Apostolorum, in diversis ecclesiis ait aliqua ipsi symbolo adjecta fuisse. Tum subdit, *In Ecclesia tamen Urbis Romæ hoc non deprehenditur factum: & rationem reddit, quod neque hæresis ulla illic sumpsit exordium, & mos ibi servatur antiquus.* Agit autem de symboli recitatione, quæ à catechumenis audiente populo ante baptismi susceptionem fieri solebat. Ab anno igitur millesimo decimo quarto jubente Benedicto VIII. cœpit Romæ cantari symbolum; & idè nec in Ordine Romano, nec in priscis Sacramentorum Codicibus, nec apud Alcuinum, Amalarium, Rabanum, Remigium, & alios qui ante prædictum annum Romane Missæ ordinem explanarunt, ulla symboli mentio reperitur: cum tamen multo ante in Hispania, Gallia, & Germania cantaretur. Extat in omnibus Liturgiis

Græcorum, Maronitarum, & cæterarum gentium, quæ in Oriente sunt.

III. Post symbolum, & quando non dicitur, post Evangelium, sacerdos salutat populum & excitat ad orandum. Tum chorus canit Antiphonam, quæ Offertorium nuncupatur, quia antiquo more populus interim sua dona offererat. Nomine autem Offertorii sive offerendæ, ut Amalarius & alii veteres loquebantur, ea omnia comprehenduntur, quæ à sacerdote & Ministris fiunt & recitantur à prædicta salutatione usque ad secretæ orationis conclusionem, cum excelsa voce sacerdos intonat, *Per omnia secula seculorum.* Quis eam antiphonam cantari instituerit, non liquet. Plerique à Gregorio Magno primo institutam asserunt, quia in suo Antiphonario propriam singulis Missis assignavit. Sed jam vigeat in Africa hæc consuetudo, ut scribit Augustinus lib. 2. *Retract. cap. 11.* Apud Gregorium singula offertoria plures versus habent adjunctos, & quandoque integer psalmus repetita post singulos versus antiphona cantari solebat, ut toto illo tempore, quo populus offererat, psallentium clericorum voces audirentur: sicut olim in veteri Testamento, cum populus offerret holocausta, in voce, & tubis & cymbalis laudes canebant Deo, ut ea nimirum modulatione se hilari mente munerat Deo offerre indicarent. Hac ipsa de causa solent cantores eadem verba sæpius repetere, ne citius finiat cantus, quàm sacra functio absolvatur. Ideo non rectè quidam recentiores hanc repetitionem inter musicæ hodiernæ abusus enumerant, cum præsertim quædam ejus exempla habemus in ipso Gregorii Magni Antiphonario, ut in Offertorio Quinquagesimæ bis dicitur, *Benedictus es Domine, doce me justificationes tuas.* Et in offertorio hebdomadæ XXI. post Octavam Pentecostes in Versu primo bis dicuntur hæc verba, *Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui;* verbum autem *Et calamitas* ter repetitur. Crebræ etiam repetitiones fiunt in sequentibus versiculis: in IV. *Quoniam non reverteretur oculus meus ut videam bona,* ter dicitur *Quoniam,* & novies *ut videam bona.* Rationem hujus repetitionis, sed mysticam ut solet, affert Amalarius l. 3. c. 39. *Officit auctor;* inquit, *ut affectanter nobis ad memoriam reduceret ægrotantium Job, repetivit sæpius verba more ægrotantium.* Hodie ab Offertorio sublatis sunt versus, sed his refecatis ipsum offertorium morosius decantari debet, ut notavit Radulfus Tungrensis *prop. 23.* Retinuerunt

runt versus Offertorii Lugdunenses in aliquot Millis, Romani verò & alii eos sustulerunt, tum quia populi oblationes cessarunt, quæ longam psallendi moram exigebant; tum quia Organa introducta sunt, quæ cum pulsantur, nec ipsum quidem Offertorium decantatur.

IV. Mos fuit in veteri Ecclesia, ut, qui ad sacram synaxim conveniebant, panem & vinum portarent & offerrent, sicut supra ostendi Lib. I. Cap. XXIII. §. 3. ex conciliis & Patribus. Ad do Optatum Milevitanum, qui initio libri VI. reprehendit Donatistas, quod altaria frangerent, in quibus vota populi portabantur, in quibus fraternitatis munera non iussit Salvator poni, nisi quæ essent de pace condita. Loquitur autem de oblationibus, quæ in altari consecrabantur, nam subdit: *Quid est enim altare nisi sedes corporis & sanguinis Christi?* Ideò Tertullianus lib. de exhort. Castitatis cap. 7. omnes sacerdotes esse dixit, non quod omnes potestatem consecrandi habeant, ut Anonymus quidam perperam explicavit, egregiè à Petavio confutatus in Diatriba de potestate consecrandi; sed quia omnes panem & vinum ad altare Dei offerebant. Ritus autem prisce fuit ea dumtaxat offerre, quæ sacrificio usui erant, panem scilicet & vinum: reliqua supra altare offerri prohibet can. 3. Apostolorum. Permittit autem offerri & benedici oleum ad luminaria, & incensum, novæque spicas & uvas ex quibus fiunt panis & vinum, quæ sunt propria huius sacrificii elementa. Reliquos fractus domum mitti jubet Episcopo & presbyteris, qui diaconis & clericis distribuunt. Hunc Canonem explicans Zonaras, *Fructus*, inquit, *legumina & alia huiusmodi offeruntur altari, non ut sacrificium, sed tamquam primitiæ. Oleum permittitur offerri, ut per hoc lumen vero lumini accendatur, & incensum tempore oblationis.* Postèa concilium Trullanum uvam vetuit offerri can. 28. propter abusum, qui in diversis ecclesiis irrepperat, ut eam ministri incruento sacrificio conjungentes simul cum Eucharistia populo distribuere. Ideò decrevit, ut Sacerdos solam oblationem populo porrigeret, & uvam tanquam primitias seorsim benediceret, & petentibus tribueret ad fructuum datoris gratiarum actionem. Idem sancivit can. 57. quod ad altare mel & lac offerre non oportet. Concilium verò Carthaginense, celebratum anno 397. ut habetur in codice Ecclesiæ Africanæ, hæc omnia clariùs edisserit can. 37. his verbis. „ Ut in Sacramenti corporis & sanguinis Domini ni-

hil offeratur, quàm quod ipse Dominus tradidit, hoc est panis & vinum aqua mixtum. Primitiæ verò, seu lac & mel, quod uno die solemniissimo in infantum mysterio solet offerri, quamvis in altari offerantur, suam tamen habeant propriam benedictionem, ut à Sacramento Domini corporis & sanguinis distinguantur: nec amplius in primitiis offerantur, quàm de uvis & frumentis. Primitiarum igitur oblationem absque ulla temporis limitatione concedit: mel autem & lac offerri præcipit semel tantùm in anno in die Paschalis festivitatis, quo solemne baptisma celebrari, & egressis è sacro fonte mel & lac dari consueverat; de quo ritus egimus Lib. I. Cap. XVI. Solebat etiam populus in die Cœnæ Domini oleum offerre in ampullis ipsa die ab Episcopo consecrandum, ut ex libro Sacramentorum S. Gregorii apud Pamelium, & ex Ordine Romano constat. Mos enim veteris Ecclesiæ fuit non conficere Sacramenta, nec quidpiam ad ea pertinentens benedicere, nisi ex oblatiis.

V. Inter calumnias adversus Ecclesiam Romanam, quas Photius Bulgaria Regi, hic Romano Pontifici Nicolao misit, una hæc fuit, quod in Paschate more Judaico Agnum super altare simul cum Dominico corpore offerret & benediceret. Sed hoc putidum mendacium est: quamvis enim Romana Ecclesia Agni carnibus Sacerdotalem benedictionem impertiri solet, non eas tamen aut super altare collocabat, aut simul cum Christi corpore offerebat seu benedicebat. Extat Agni benedictio pro die Resurrectionis in Ordine Romano, ipsa enim die Agni carnes sacerdotali benedictione sanctificatas Fideles comedebant ob reverentiam Christi Agni immaculati pro nobis occisi: idque olim in ejus figuram Domino præcipiente constituit Moyses tanquam præcipuam Judaici Paschatis ceremoniam. Nimio zelo hunc ritum tanquam supersticiosum & erroneum Walfredus Strabo reprehendit cap. 18. nec video, cur adeò acerbè morem antiquissimum ab ecclesia approbatum, & hodie adhuc vigentem insectetur: cum ipsæ fertim fateatur, quod neque in altari, sed sub ipso vel juxta ipsum poneretur, neque simul cum Dominico corpore, ut nequiter Latinis imposuit Photius, sed propria benedictione & à consecratione corporis Christi multùm diversa benediceretur. Aliquem fortassis abusum improbat, quem non indicat: aut respexit ad præcitatum canonem Africanum,

quo inter ea quæ offerri permittuntur, Agnus non recensetur. At omisso Strabone illud infuper observandum est, quod sicut omnia indiscriminatum offerre illicitum erat; ita Sacerdotes non omnium passim oblationes recipiebant. Nam primò omnia dona in locum deputatum ante Missam deferre mos erat, qui Gazophylacium sive Secretarium vocabatur, in quo & oblationum & offerentium diligens inquisitio à Diacono præmittebatur. Deinde ejectis sive segregatis qui offerre non poterant, ipsa dona consuetis ritibus, de quibus infra, fideles offerebant per manus Diaconorum altari inferenda. Mos autem antiquus erat, ut, qui communicandi jus nos habebant, iidem offerre prohiberentur, ut ex concilio Illiberitani can. 28. manifestum est. *Episcopum placuit ab eo qui non communicat, munera accipere non debere.* Omnes enim, qui Missæ inteterant & communicabant, panem quoque & vinum offerebant, ex quibus Eucharistia conficeretur; atque ideò cum jure communicandi annexum erat jus offerendi. Lites serunt super hujus canonis intelligentia viri eruditi, sed facillè componi possunt duplicis communionis, munerumque & oblationum adhibita & benè perpenfa distinctione. Quod enim attinet ad munera, Baronius tom. 7. anno 523. hoc inter ea & oblationes ponit discrimen, quod munera ea dicerentur, quæ nulla habita ratione donantis, in Ecclesiam tamquam in Gazophylacium inferebantur: oblationes autem essent, quæ à solis Fidelibus Orthodoxis solemni ritu offerri & recipi consueverunt, de quibus ait Irenæus lib. 4. cap. 34. *Is qui offert glorificatur ipse in eo quod offert, si acceptetur munus ejus.* Et munera quidem etiam ab infidelibus acceptata fuisse, ex eo probat Baronius, quod Anastasius refert in vita Hormisdæ, Theodoricum Italiæ Regem Arianum obtulisse B. Petro Apostolo cereostrata argentea duo pensantia libras LXX. Non semper tamen hoc observatum fuit ob varias rerum & personarum circumstantias. Cum enim Eusebius Constantii Imp. Arianus eunuchus multa B. Petro munera obtulisset, Liberius Papa custodem Ecclesiæ acriter increpavit, quod illa inferri in Ecclesiam passus esset, ipsaque tamquam illicita & execranda ab Ecclesia projici mandavit. Rem narrat Athanasius epist. ad solitariam vitam agentes. Imò aliquando si quid Hæretici Ecclesiæ intulerant, antequam in hæresim laberentur, id eis post lapsum restitutum fuit; id-

que Tertullianus de Marcione refert lib. de Prescript. c. 30. dicens; „ Ubi tunc Marcion, ubi Valentinus? Nam constat illos in Catholicam primò doctrinam credidisse apud Ecclesiam Romanensem sub Episcopatu Eleutherii benedicti, donec ob inquietam semper eorum curiositatem, quam fratres quoque vitabant, semel & iterum ejecti; Marcion quidem cum ducentis festertius quæ Ecclesiæ intulerat, novissimè in perpetuum dissidium relegati, vena doctrinarum suarum disseminarunt. Adeò munera illius hæresiarchæ Ecclesia detestata est, ut CC. festertia, quæ, ut supputat Budæus, quinque aureorum millia valebant, illi, cum è cætu fidelium expelleretur, ultro restituerit, nihil ipsius volens retinere. Hoc verò discrimen munerum & oblationum passim negligunt probati scriptores, nam quæcumque res Deo offeruntur, sive res soli, sive mobiles sint; sive pertineant ad sacrificium; sive pauperum vel Ecclesiasticorum sustentationi destinata fuerint, oblationes dicuntur, qua voce usus est Ulpianus in Pandectis lib. 24. tit. 1. de donationibus inter virum & uxorem lib. 5. §. 12. ubi ait, locum sacrum fieri, si maritus ad oblationem Dei uxori donaverit. Veteres, teste Festo, offermenta vocabant. Unde colligimus, oblationis nomen æquivocum esse: nam primò ea munera significat, quæ non altari, sed Ecclesiæ extra Missam offerebantur: secundò arctatur idem vocabulum ad eas, quæ intra Missarum solemnità altari inferuntur, sive ad sacrificium pertineant, sive ab eo aliena sint. Est & alia magis pressa significatio, qua oblationis nomine ipsum sacrificium à sacerdote Deo oblatum intelligimus, de qua aliquid diximus, cum de nominibus Missæ ageremus.

VI. Eadem æquivocatio in nomine communionis reperitur, quæ necessariò explicanda est, ut palam fiat, de qua communionem loquamur, cum dicimus, illorum oblationes non fuisse receptas, qui ad communionem jus non habebant. Quod ergo attinet ad præsentem Dissertationem, duæ erant communionis species. Una erat participatio cum fidelibus in communi conversatione & confortio, atque etiam in oratione, qua qui donati erant, poterant in omnibus cum fidelibus convenire, sed non in perceptione Eucharistiæ. Altera, quæ maxima dicebatur, jus præbebat sumendæ Eucharistiæ. Qui utraque privabantur, hi ab Ecclesia omnino præcisi erant

erant, quales sunt hodie excommunicati, de quibus nullum est dubium, quod nihil poterant altari offerre, cum ab ipso Ecclesie ingressu, sicut & Pœnitentes primi gradus, arcerentur. Idem dicendum est de Catechumenis & Pœnitentibus secundi & tertii ordinis, & de reliquis qui peracto sermone ab Ecclesia egrediebantur, & januis clausis adesse mysteriis non poterant. Pœnitentes autem, qui ad quartum gradum pervenerant, illi etiã, qui aliquid minus grave peccatum sola Eucharistia communione privabantur, licet sacris interessent & orationum participes fierent, atque pauperibus elemosynas erogare possent, nihil tamen poterant offerre ad altare: cum enim non liceret eis Christi corpore refici, consequens erat, ut eorum oblationes rejicerentur, quia potestatem offerendi, & jus sumendi corpus Christi sibi invicem connecti tunc Ecclesia arbitrabatur; nec putabat gratas fore & acceptabiles Deo illius hostias & oblationes, qui à perceptione divinorum munerum abstentus erat. Confirmat hunc morem epistola Augustini nomine scripta ad Bonifacium virum illustrem, qui tempore Augustini vivebat & Romani imperii perduellis erat. Hæc est 6. in *Appendice tom. 2.* eamque Baronius *an. 427.* esse putat alicujus Episcopi Africani. *Oblatio*, inquit, *domus tuæ à clericis ne suscipiatur indixi, communionemque tibi interdico, donec peracta pro ausibus vel errore à me definita tibi met penitentia & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras sacrificium Deo.* De utraque communione loquitur concilium Ancyranum: ut optimè explicat Baron. *tom. 3. an. 314.* nam quibus dumtaxat permillum erat cum fidelibus orare, illos ait communicasse sine oblatione: qui verò ad Eucharistia perceptionem admittebantur, ii dicebantur communicare cum oblatione. De communione laica & peregrina suo loco commodius agam. De Eurgemensis statuit concilium Illiberitanum *can. 27.* ne ipsorum nomen cum oblatione ad altare recitaretur. De Pœnitentibus autem subito mortuis concilium Vasense I. c. 2. decrevit, ut eorum oblationes reciperentur, & nomina recitarentur. Decreti causam reddidit Concilium Arelatense II. c. 12. quia pœnitentiam honoraverunt. Idem sancivit concilium Toletanum XI. *can. 12.* Atq; inde originem accepit quorundam in Africa superstitionis, qui ori mortuorum Eucharistiam infundebant, ut communi Ecclesie restituti crederentur, quæ damnata est in codice canonum Ec-

clesiæ Africanæ c. 18. Cum autem in Ecclesia primæ rigor vigeret, ita fideles cum mortuis communicabant, quemadmodum communicaverant cum viventibus: atque ita qui vivens inter *Fientes* erat, sive inter *Audientes*, aut *Substratos*, vel *Consistentes*, etiam defunctus similem gradum habebat, ejusque corpus in eodem Ecclesie loco collocabatur, in quo vivens stare consueverat; atque inde ad sepeliendum efferebatur. De his verò, qui animo jam deficientes pœnitentiam postulabant, & ante reconciliationem sive absolutionem moriebantur, Leo *Manus epist. 92.* ad Rusticam Narbonensem Episcopum sic scripsit, *Horum causa Dei judicio reservanda est, in cujus manu fuit, ut talium obitus usque ad communionis remedium differretur.* Nos autem quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non possumus. Porro communicatio in his verbis pro absolutione & venia accipitur, quo sensu antiqui canones graviorum quorundam criminum reis hanc pœnam imposuerunt, ut nec quidem in sine communionem acciperent, quod de reconciliatione & restitutione confortii cum fidelibus omnino accipiendum est. Mitigata deinde fuit hæc severitas, nec illi serio pœnitenti venia denegata est, adeò ut secunda Synodus Aurelianensis c. 15. illorum etiam oblationes recipi concesserit, qui in aliquo crimine fuerant interempti, iis tantum exceptis, qui propriis sibi manibus necem intulissent.

VII. Sed regredior ad oblationes, & quia supra indicavimus simul cum oblationibus offerentium quoq; nomina oblata seu recitata fuisse, idè inquirendum, quid sit hujusmodi nominum oblatio seu recitatio. Quidam putant, hoc nihil aliud fuisse quam pro illis orare, illorumque meminisse in orationibus seu publicis seu privatis. Verè tamen alicujus nomen offerre idem erat, ac ipsum in sancto sacrificio recitare & enuntiare; qui ritus manifestè colligitur ex epistola decima Cypriani adversus Presbyteros, qui lapsos nondum peracta pœnitentia ad confortium fidelium, & ad oblationem ac perceptionem Eucharistia admittebant: *Ad communionem*, inquit, *admittuntur, & offertur nomen eorum, & nondum pœnitentia acta, nondum exomologesi facta, nondum manu eis ab Episcopo & clero imposta, Eucharistia illis datur.* Eidem ad stipulatur Innocentius I. ep. qua respondet Decentii Episcopi Eugubini consultationibus, ubi ait: *De nominibus recitandis antequam precem sacer-*

das.

dos faciat, atque eorum oblationes quorum nomina recitanda sunt, sua oratione commendet, quam superfluum sit, & ipse pro tua prudentia recognoscis, ut cuius hostium necdum Deo offeras, eius ante nomen insinues, quamvis illi incognitum sit nihil. Prius ergo oblationes sunt commendandæ ac tunc eorum nomina, quorum sunt oblationes, edicenda, ut inter sacra mysteria nominentur, non inter alia quæ ante præmittimus, ut ipsis mysteriis viam futuris precibus aperiamus. Rursum Cyprianus epist. 60. de redemptione captivorum ad Episcopos Numidiæ, eorum nomina se misisse scribit, qui aliquid in illud opus contulerant: non frustra, ut ad eam notat Rigaltius, nec supervacue, nam in sacrificiis ipsorum nomina offerebantur. Hæc autem recitatio ad Diaconum spectabat, teste Ilidoro, qui epist. ad Ludifredum Episcopum Cordubensem de Diacono agens ait, Ad ipsum pertinet officium precum & recitatio nominum. Idem Hieronymus docet in cap. 18. Ezechielis dicens, Multos conspicimus qui opprimunt per potentiam vel furta committunt, ut de multis parva pauperibus tribuant, & in suis sceleribus gloriantur, publiceque Diaconus in Ecclesia recitet offerentium nomina: tantum offert illa, tantum ille pollicitus est: placentque sibi ad plausum populi, torquente conscientia. Ex quo discimus vitio reproborum in ambitionem degenerasse, quod pro Numinis cultu institutum fuerat. Quare idem Hieronymus lib. 2. in Hieremiam cap. 11. ait: Nunc publicè recitantur offerentium nomina, & redemptio peccatorum mutatur in laudem. Græci nomina recitant, cum scindunt panes, & pro singulis tam vivis quam defunctis particulam seponunt, & offerunt, sicque eos sacrificii participes faciunt. Latini in canone distinctis locis vivorum & mortuorum memoriam agunt, quod olim fieri solebat recensitis nominibus. Ex verbis enim S. Innocentii modò citatis constat, recitata fuisse nomina inter sacra mysteria, id est in canone, post sacramentum commendationem: idque confirmatur ex Concilio Emeritensi sub Vitaliano Papa cap. 19. quo statuitur, Ut in singulis Ecclesiis, in quibus Presbyter iussus fuerit præesse, singulis diebus Dominici sacrificium Deo procuret offerre, & eorum nomina à quibus eas Ecclesias constat esse constructas, vel qui aliquid his sanctis Ecclesiis videntur aut visi sunt contulisse, si viventes in corpore sunt, ante altare recitentur tempore Missæ: quod si ab hac decesserunt aut discesserint hæc, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur in suo ordine. Nomina

verò legebantur ex Diprychis, de quibus & de aliis ad hanc nominum recitationem spectantibus commodior agendi locus erit, cum verba illa Canonis explicabimus, Memento Domine. Occurrunt autem hoc loco duo quædam ex Walfrido Strabone, quæ pertinent ad oblationem, nec mihi omittenda videntur. Nam primò sic loquitur c. 22. Sciendum quosdam inordinate offerre, qui attendentes numerum oblationum potius quam virtutem sacramentorum: sæpi in illis transeunter offerunt Missis, ad quas persistere nolunt. Rationalius siquidem est tibi offerre, ubi velis persistere, ut qui munus Domino obtulisti, offeras pariter pro eodem munere suscipiendo postulationem devotam. Non enim frustra in actione dicitur, Qui tibi offerunt: non dicit, Qui obtulerunt, ut intelligamus eos persistere debere in offerendo, donec oblata ad hoc perveniant ad quod oblata sunt. Ex quibus verbis discimus sæculo nono, quo Waltridus claruit, eos qui offerebant non semper communicasse, imò aliquando facta oblatione statim ab Ecclesia discessisse, quem abusus acriter reprehendit. Deinde aliam perstringit consuetudinem, dicens, Sed & in hoc error non modicus videtur, quod ajunt quidam se non posse aliter plenam commemorationem eorum facere, pro quibus offerunt, nisi singulas oblationes pro singulis offerant; vel pro vivis & defunctis non simul estimant immolandum, cum verè sciamus unum pro omnibus mortuum, & unum panem esse & sanguinem, quem universalis Ecclesia offert. Quod si cui placet pro singulis singulatim offerre, pro solius devotionis amplitudine & orationum augendarum delectatione id faciat, non stulta opinione, qua putet unum Dei sacramentum non esse generale medicamentum. Quodammodo enim in fide imperfectus est, qui putat Dominum non discernere, quando una petitione pro multis rogatur, quid cuique sit necesse: vel fastidire cum estimat, cum eadem oblatio nunc pro uno, nunc pro alio exhibetur. Hactenus ille, cuiusque Sacerdotis arbitrio seu devotioni relinquens unum pro multis offerentibus sacrificium, aut singula pro singulis celebrare. Nostrorum verò temporum alia conditio est, alii mores: nec ullus ignorat, quid de hac re ab Apostolica sede statutum sit.

VIII. Adhuc viget mos offerendi in multis Ecclesiis præsertim in pagis & oppidulis Rusticorum, qui, cum præscarum consuetudinum renaciores esse soleant, supervenientibus mutationibus haud facile acquiescunt. Verùm huiusmodi oblationes non in usum sacrificii ce-

dunt, sed Parocho vel pauperibus tribuuntur, imo plerumque pecunia offertur, nam cum populi communio refrigescere charitate cessasset, & ad usum celebrantis modica panis particula sufficeret; panis verò pro usu sacrificii à clericis formaretur, cœpit populus, ut ait Honorius in *Gemma animæ* lib. 1. cap. 66. pro oblatione panis sive farinae, denarios offerre. Erat hoc in usu tempore Petri Damiani, ipse enim scribit *l. 5. epist. 13.* quòd sibi Missarum mysteria celebranti uxores Principum Bizanteos obtulerunt: erant autem Bizantei nummi aurei. Porro usum offerendi eo tempore apud Latinos desuisse existimo, quo panis azymus à ministris altaris pro Missæ sacrificio confici cœpit: nam si quid postea oblatum legimus, id nequaquam ad sacrificium, sed ad clericorum vel pauperum sustentationem, vel ad Ecclesiarum & monasteriorum constructionem pertinebat; & sic omnino intelligendæ sunt Conciliorum sanctiones, quæ post annum millesimum aliquid offerri præcipiunt. Synodus Romana V. sub Gregorio VII. cap. ult. *Omnis Christianus procuret ad Missarum solemniam aliquid Deo offerre*: aliquid inquit, non panem aut vinum; & *duci ad memoriam quod Deus per Moysen dixit*, Non apparebis in conspectu meo vacuus. *Etenim in collectis sanctorum Patrum liquidò apparet, quod omnes Christiani offerre aliquid Deo ex usu sanctorum Patrum debeant.* Synodus Eboracensis sub Celestino III. prohibet Sacerdotem aliquid accipere pro Missarum celebratione, nisi hoc dumtaxat quod oblatum fuerit. Sunt & alia statuta, quibus decernitur, ne quis laicorum de oblationibus particeps, quæ offeruntur ad altare, quæ proculdubio non de his, quæ ad sacrificium spectabant, sed de aliis rebus loquuntur ad usum Ecclesiæ vel pauperum oblati: quæ quidem oblationes diu apud fideles permanserunt. Agit de his Baronius *ann. 44. num. 68.* ubi de indicta à Paulo collecta sermonè habet, pluraque congerit ad comprobandum earum usum ex Tertulliano, Cypriano, Justino, & aliis Patribus, quibus nonnulla addit infra *ann. 57. num. 72. & 167.* Easdem oblationes respiciunt decreta concilii Gangrensis *c. 7. & 8.* Vafensis I. apud Sirmondum *c. 4.* Arelatensis II. *c. 28.* Aurelianensis I. *c. 14.* Matifonensis I. *c. 4.* Engilnheimensis *cap. 8.* Tempore Goffridi Vindocinensis in usu erant oblationes in Ecclesiis Monasterio subiectis, quæ in utilitatem Monachorum cedebant, uti constat ex *epist. 40. libri 3.* Vivebat

autem Goffridus a. 1130. Oblationum in ecclesia Græca prisca formula hæc fuit: *Tua de tuis offerimus tibi Domine.* Similiter Latini, *Offerimus*, inquit, *præclaræ Majestati tuæ de tuis donis ac datis.* Nam quicquid homo habet, Dei donum est, & ideò in his quæ offert, reddit Deo quod suum non est, illo recipiente quod suum est. In Capitulari Caroli Magni l. 6. c. 285. alia formula oblationum recensetur his verbis: *» Quisquis nostrum suas res ecclesiæ tradit, Domino Deo illas offert atq; dedicat, suisq; sanctis & non altari, dicendo talia & agendo ita. » Facit enim scripturam de ipsis rebus, quas Deo dare desiderat, & ipsam scripturam coram altari aut supra tenet in manu dicens ejusdem loci sacerdotibus atque Custodibus: Offero Deo atque dedico omnes res quæ in hac chartula tenentur insertæ, pro remissione peccatorum meorum ac parentum & filiorum, aut pro quocunq; illas Deo deliberare voluerit ad servendum ex his Deo in sacrificiis, Missarumq; solemnibus, orationibus, luminariis, pauperum ac clericorum alimoniis, & cæteris divinis cultibus, atq; illius ecclesiæ utilitatibus. » Si quis autem eas inde, quod fieri nullatenus credo, abstulerit, sub pœna sacrilegii ex hoc Domino Deo, cui eas offero atque dedico, districtilimas reddat rationes. Hoc antiquis solemnè fuit, ut chartas donationum ponerent super altare, ut patet ex Marculfo Monacho, qui vivebat an. 660. l. 1. formularum c. 1. *Nec de hoc quod à Dominum timentibus hominibus transmissum, aut in altario offertum fuerit, auferre præsumat.* Anastasius quoque in Adriano, donationem factam Romanæ Ecclesiæ à Carolo Magno positam ab eo fuisse refert super altare S. Petri. Idem confirmat Gregorius Turonensis lib. 1. *de gloria Martyrum* cap. 61. ubi narrat baltheum ex auro purissimo cum omni apparatu studiosissimè fabricatum ab homine devoto oblatum super altare basilicæ S. Nazarii. Alia quædam testimonia affert Bignonius in notis ad locum citatum Marculfi; quibus plura addi possent ex breviculis sive instrumentis donationum, quas Ecclesiis & locis religiosis Reges, Principes, & alii passim fecerunt. Adhuc vigeat hæc consuetudo tempore Innocentii III. qui *cap. ex litteris, de consuetudine*, rescribens Archiepiscopo Lundeni in Dania, non Lugdunensi, ut perperam scribitur in Decretalibus, perfectæ donationis signum esse ait, cum quis modicum terræ illius possessionis quam offert Ecclesiæ, ponit super altari.*

Eodem modo Monachi cum per solemnem professionem seipfos offerunt Deo, ipsius professionis chartam ponunt in altari, ut S. Benedictus præcipit in Regula cap. 58. Et Regula Tarnatensis, sive Agaunensis Monasterii cap. 1. agens de his qui sæculo renuntiantes se & sua donabant Monasterio, oblationem ejus, inquit, ad integrum devotio sincera commendat, & super altare statuat. Consonat Regula Magistri cap. 89. dicens: Si quis cum rebus suis introierit, tunc ille brevis, & donatio rerum suarum Deo vel Monasterio facta ipsius donatoris manu super altare ponatur, dicente ipso fratre: Ecce Domine cum anima mea & paupertate mea quicquid mihi donasti tibi reconfigno & offero: & ibi volo ut sint res mee, ubi fuerit cor meum & anima, sub potestate tamen Monasterii & Abbatis, quem mihi Domine in vice tuamendendum præponis. Ad hunc morem alludere videtur Gregorius Magnus lib. 4. exposit. in 1. Regum cap. 4. cum de Novitiis diceret ait: Quod coram nobis promittunt, Deo offerimus, ut ipse jam de manibus nostris teneat, quod exquirat. Cum ergo ea quæ Novitii promittunt Deo offerimus, quasi chirographum quod nobis faciunt, illi damus. Quia nimirum chartam professionis positam à Novitio super altari Abbas Missam celebrans accipit, & loco Dei acceptat, & ipsi offert. Idem olim servabant Abbates, cum benedictionis munere accepto ab Episcopo diocesano, obedientiam illi & reverentiam pollicebantur, nam chartam ejus sponsonis seu professionis altari imponebant: quem ritum commemorat Innocentius III. lib. 1. epist. 58. sic scribens Episcopo Burgenfi: Cum autem ab eo Episcopo fuerit benedictus, reverentiam ei super his tantummodo quæ præscripta sunt repromittat, professione hujusmodi super altare in scriptis oblata. Ad quæ verba quædam eruditè observat Franciscus Bosquetus in notis. Ejus autem professionis formulam exhibet Honorius III. cap. 43. Ne Dei Ecclesiam: de Simonia.

CAPUT IX.

Ritus oblationum describitur. An omnes offerentes accederent ad altare. Orationes, quibus munera offeruntur, diversas esse in diversis Ecclesiis. Vinum aqua miscere ex Christi institutione. Greci bis aquam miscent. Quo apparatu dona sa-

cranda deferant à prothesi ad altare. Thurificatio, & lotio manuum. Sacerdotis pro se ad populum deprecatio. Orationes Secretæ.

I. Ritum olim in oblatione adhibitum sic describit Ordo Romanus. Cantores cantant offertorium cum versibus & populus dat oblationes suas, id est, panem & vinum, & offerunt cum Fanonibus candidis primò masculi, deinde femine. Erant autem fanones, sindones, ut notat ipsius ordinis expositio apud Cassandrum. Novissimè verò Sacerdotes & Diaconi offerunt, sed solum panem, & hoc ante altare. Subdiaconus verò cum calice vacuo sequitur Archidiaconum, & Pontifice oblationes populorum suscipiente, Archidiaconus suscipit post eum amulam, & refundit in calicem majorem. Amula hic accipitur pro vasculo, quo vinum continebatur, antiquis verò amula erat vasculum quo religionis gratiâ aqua portabatur, qua voce ulius est Columella de cultu hortorum; Aut habilem lymphis amulam, Bacchove lagenam.

Oblationes autem à Pontifice suscipit Subdiaconus & ponit in Sindonem, quæ cum sequitur, quam tenent duo Acolyti. Tunc Episcopus redit in sedem & lavat manus, quibus locis accedit ad altare. Tunc Subdiaconi levantes oblatas de manu Subdiaconi sequentis porrigunt Archidiacono, & ille componit altare. Ornato verò altari, Archidiaconus sumit amulam Pontificis cum vino de Subdiacono, & refundit super eum, id est, super colatorium, in calicem. Deinde descendit Subdiaconus sequens in Scholam, & accipit fontem de manu Archiparaphonistæ & defert Archidiacono, & ille ex amula infundit faciens crucem in calicem. Porro Subdiaconus ideo ad scholam cantorum accedit, ut ab eis aquam accipiat vino miscendam, quia cantores, ut docet Amalarius libro 3. capite 19. propter instantem cantandi necessitatem non habent licentiam huc illuc discurrendi, & ne penitus extorres essent à sacrificio, aquam pro cæteris offerebant. Mox Pontifex salutatur altare, ipsum videlicet osculando, & suscipit oblatas de manibus Presbyterorum & Diaconorum, quibus licitum est accedere ad altare. Deinde Archidiaconus suscipit oblatas duas de oblationario, & dat Pontifici: quas dum posuerit Pontifex in altari, levat calicem Archidiaconus de manu Subdiaconi, & ponit eum super altare juxta oblationes Pontificis à dextris, involuit ansis cum offertorio suo, id est cum velo,